



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 21. De testibus cogendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

nem attestatorum non esse de substantia processus, secundum communem sententiam: ac proinde Processum ac sententiam, ea omissa vel denegata, latam, si appellatum non sit, valere, ac transire in rem iudicatam, Gaill, *d. loco num. 1.* quia eius omisio jus litigatoris laedit, non autem ordinem iudiciorum pervertit.

TITULUS XXI.

De Testibus cogendis.

1. Testes cogi possunt ad dicendum testimonium.
2. Idque vel captis pignoris, vel multa, vel per censuras.
3. In causis tum civilibus tum criminalibus.
4. 5. Satisfit objectionibus, quo ad criminales.
6. Quidam tamen cogi non possunt.
7. Nisi defectu testimonii aliunde veritas haberi non possit.

TESTES auctoritate publica, id est iudicis & per personam publicam ad ferendum testimonium citari debent, *ca. 2. sup. De testibus.* Qui si moniti & citati legitime comparere refugiant, & vel odio, vel timore, vel alia simili de causa sese subtrahant, aut, licet compareant, testificari nolint, per iudicem vel ejus commissarium ad hoc compelli possunt. Idque obtinet utroque iure, *toto hoc titulo l. Si quando, cum Auth. seq. Codicis de testibus*; tum ob publicam utilitatem, ne veritas occultetur, in aliquis praedictum, *can. Quamquam XI. q. 2.* tum quia testimonium perhibere est munus publici; ad quod etiam invitus quis compellitur, *leg. cum ab initio, & ibi Glos. in v. cogat, & l. Sed si quis D. Quomodo testium aperiantur.* Imò adeò necessarium, ut quis repellatur à munere iudicandi propter actum testificandi, *c. Dilectio 40. sup. de testib.* quia facilius reperiuntur centum iudices, quam unus testis, Abbas *in d. c. Dilectionum. 3. ubi num. 10.* tradit praxim, qua quis possit in testem producere Ordinarium causae iudicem, quando ille sibi pro teste est necessarius. Videatur Gratianus *in can. Si testis §. si exigat v. q. 3.*

2. Compelluntur autem testes, secundum fori qualitatem, vel captis pignoris, vel multa instricta, *arg. l. 1. §. 3. in fine D. De instricta re: vel per censuras Ecclesiasticas, videlicet suspensionem, interdictum, excommunicationem, aut depositionem, vel degradationem, c. 1. 1. §. 5. h. r.*

3. Et hoc quidem in causis civilibus indubitatum est, *c. 1. 2. 6. & 7. hoc tit.* An vero etiam in criminalibus cogi possint, non immerito quis dubitet, propter *c. 3. & 10. h. r.* Eoque magis, quod nemo debeat alterius secreta propalare, vel ei detrahere, deferendo alicui ejus delicta, *can. Ex merito vi. q. 1.* Aded ut tale quid faciens, actione in factum ad interesse, vel actione injuriarum conveniri possit, *l. Si quis testimonium §. sed et si quis D. ad Legem Aquil. & quandoque etiam falsi teneatur, lege 1. §. in qui D. Ad leg. Corn. de falsis.* Verius tamen est, & communiter obtinuit, etiam in criminalibus posse testes cogi dicere testimonium. Idque probatur per *ca. Pervenit. 4. & 5. c. Super his 6. c. Cum contra hosti.* quia hoc non est alteri detrahere, sed veritatem dicere, non animo detrahendi sed veritatem detegendi: quam interrogatum à iudice celare, esset grave, imò mortale peccatum, *can. Qui per XI. q. 3. Glos. in c. 1. v. occultent hoc tit.* Expedit enim Reipubl. ne crimina maneat impunita, *c. Ut fame 35. inf. De sens. excommunicat.* Et ideo licet quis juraverit se non testificaturum, nihilominus ad id compelli poterit, juramento non obstante, *d. c. Pervenit 4. hoc tit. & ibi Glos. in l. i. §. i. §. 1. 8. sup. de testib.* quia tale juramentum non est obligatorium, quippe temerarium & contra bonos mores praestitum, *c. Non est obligatorium De R. l. in 6.* Potestque vocatus in testem & jurans, etiam propria auctoritate, & nulla praevia absolutione petita, juramento contraire absque ullo perjurii periculo, prout communis habet opinio, *in c. Constitutus 45. & ibi Glos. in v. teneri sup. De testibus lata Gaill. lib. 1. Obser. 100.*

Dixi vocatus in testem; quia extra eum etiam jurans non revelare secreta, si contra faciat, perjurus efficitur. Quinimò licet non juraverit, nefarie & improbe facit, secreta alterius propalando: adeoque actione in factum ad interesse vel injuriarum conveniri potest; & quandoque falsi teneatur, ut ante

de diximus, & tradit Gaill. *d. loco.*

4. Non obstat *d. cap. 3.* quia cum dicitur ibi, testem monendum esse, & non cogendum ferre testimonium veritati, ita intelligi debet, non esse cogendum à principio, sed prius monendum; quia monitio præcedere debet coactionem, *c. 1. hoc t.* Non autem prohibet, quò minus cogi possit, si non pateat monitioni. Ita Glolla *ibid.*

5. Non obstat quoque *d. e. 10.* quia ibi agitur de criminibus, quæ ipsis testibus obijciuntur, non quidem criminaliter, ut patet ex eo, quòd ibi quæstio erat super conventionem & reconventionem, quæ in criminalibus locum non habet, quia non criminis relatione, sed innocentia reus purgatur, *l. Si qui 5. D. De publ. iudiciis.* Item agebatur per procuratorem, qui in criminalibus non admittitur; sed agitur de istis criminibus, ad eam finem dumtaxat, ut à testimonio repellantur. Ad huiusmodi autem probationem non coguntur testes, quia nemo cogitur ad denuciandam famam alterius. Vide Host. *h. t. n. 2.*

6. Sunt tamen nonnulli, qui ad testimonium ferendum cogi non possunt: ut in primis Sacerdos ne quidem à Summo Pontifice compelli potest, ut secreta confessionis revelet, quia illa non ut homo, sed ut Dei vicarius scite intelligitur, ut postea dicemus. Secundò excipiuntur multæ personæ, quæ enumerantur, partim in *l. In viti 19. D. De testibus*, ut senes, valetudinarii, milites, qui cum Magistratu Reip. caussa absunt, vel quibus venire non licet: partim in *can. Si testes §. item in Lego lulia vi. §. 3.* partim iterum in *l. 4. D. De testib.* Inter quos sunt cognati & agnati, non quidem omnes, sed qui à latere se contingunt, & nullo communi patriæ potestatis vinculo teneantur: hi enim licet possint esse testes, non tamen ad hoc cogi possunt, usque ad septimum gradum, ut colligitur ex *d. l. 4.* At verò qui sibi parentum & liberorum loco sunt, quique in alterius sunt potestate, tantum abest, ut ad testimonium dicendum possint cogi, ut ne volentes quidem admittantur. Tertio, affines, non quidem omnes, sed qui inter se parentum liberorumve locum obtinent, ut socer, socrus, gener, nurus, vitricus, noverca, & similes, durante nimirum affinitate. Quartò, liberti contra patronos, *d. l. 4.* & similes.

7. Quamquam & hi certo casu rectè compellantur ad dicendum testimonium, nempe si ob defectum aliorum testium veritas aliter indagari & haberi nequeat: nam eo casu cessante meritò debent eorum privilegia, favere evendæ veritatis, quam etiam publica utilitas exposcit, Panormit. *in d. e. 1. h. tit.* Adeo ut in Clericis quoque receptum sit, ut, licet ad testificandum in causis laicorum compelli nequeant, tamen, deficientibus aliunde probationibus, cessante eorum prærogativa coram suo Iudice Ecclesiastico testificari debeant *can. Quamquam & ibi Glol. xiv. §. 2.* vel etiam coram sæculari, cum superioris tamen licentia. Videatur Gaill. *d. Obser. 100. num. 15.*

TITULUS XXII.

De fide Instrumentorum.

§. I.

Instrumentum quid, & quotuplex.

1. *Instrumentum unde dicatur, & quid sit.*
2. *Instrumenta alia Publica; alia Privata & forma Publicorum.*
3. *Quadam etiam quoad effectum Publica sunt.*
4. *Item Publica alia sunt iudicialia, alia Extrajudicialia.*
5. *Instrumentum Privatum quod dicatur.*
6. *Ejus varia species, Apocha, Antiapocha &c.*

Probationis in genere diximus frequentissimam esse speciem, quæ fit per vivam vocem sive per testes, de quibus egimus: sequitur de ea, quæ fit per vocem mortuam sive per instrumenta.

1. Dicitur autem Instrumentum ab Instruendo, *l. 1. D. h. t.* Et idèd in hac probationum materia Instrumentum generaliter significat omne id, quo caussa instrui & fides Judici fieri potest, sive sint testes, sive scripturæ, sive confessio, sive quævis alia probatio, *d. l. 1. §. 1. Notionem §. instrumentorum D. De verborum signif.* Specialiter verò & propriè Instrumentum capitur pro qualibet scriptura, quæ fidem rei, quam continet, Judici facit, & causam instruit, Felia. & alii in Rubr. hoc t.

Bb

2. Sunt